

Streszczenie pracy doktorskiej

Podjęta przez autora praca – absolwenta Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w latach 1982-1986 lekkoatletę, reprezentanta i wielokrotnego medalistę, mistrza Polski w biegach sprinterskich, uczestnika Zawodów Przyjaźni w 1980 r. w Moskwie, zdobywcy brązowego medalu w sztafecie 4x100 m, a obecnie akademickiego nauczyciela wychowania fizycznego – jest pierwszą, w tak szerokim regionalnym zakresie, próbą udokumentowania dziejów lekkiej atletyki.

Temat niniejszej rozprawy to rozwój na przestrzeni lat (1919-2008) lekkoatletyki na ziemi kaliskiej, a więc na obszarze południowej Wielkopolski (w granicach istniejącego w latach 1975-1998 województwa kaliskiego). Praca stanowi częściowy wkład i przyczynek do dziejów lekkoatletyki w naszym kraju poczynając od początków II Rzeczypospolitej Polskiej do czasów współczesnych.

Motywacją podjęcia tematu była potrzeba wypełnienia widocznej luki, jaką stanowił brak pełnego, monograficznego opracowania sportowych dziejów tego regionu w tak ważnej i wciąż popularnej dyscyplinie, jaką jest „królowa sportu” - lekkoatletyka.

Sięgając do jej początków sprzed i w okresie pierwszej wojny światowej, autor – opierając się na najcenniejszych pozycjach literatury przedmiotu – przedstawił zarówno organizacyjne, jak również sportowe i szkoleniowe zagadnienia tej dyscypliny. Ukazując dzieje lekkiej atletyki przed 1918 rokiem, sięgnął do tradycji tej dyscypliny sportu, jej obecności w szkolnych programach wychowania fizycznego, w działalności Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” oraz stowarzyszeniach i organizacjach młodzieżowych.

Zaprezentował społeczno-ekonomiczne i polityczne uwarunkowania rozwoju sportu, a przede wszystkim lekkoatletyki w tym regionie poczynając od okresu II Rzeczypospolitej Polskiej i w czasie drugiej wojny światowej (1919-1945), następnie przez lata Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (1945-1989) i okres po transformacji ustrojowej w naszym kraju w 1989 roku, aż do 2008 roku. Rozdziały te zawierają najważniejszą faktografię, dotyczącą działalności stowarzyszeń, klubów, struktur

organizacyjnych, omawiają również najbardziej znaczące sukcesy czołowych lekkoatletów z ziemi kaliskiej na ogólnopolskiej i międzynarodowej arenie.

W historycznym kontekście została też zaprezentowana społeczno-gospodarcza charakterystyka oraz sportowy potencjał ziemi kaliskiej. Autor przedstawił rozwój i dorobek lekkiej atletyki w regionie, w odniesieniu do pozycji na ziemi kaliskiej tej dyscypliny sportu wśród innych dyscyplin (m.in. w kontekście dorocznych plebiscytów tygodnika „Ziemia Kaliska” na najlepszych sportowców i trenerów), jak również w ogólnopolskim wymiarze (mistrzostwa Polski, spartakiady i olimpiady młodzieży, rywalizacja drużynowa w ligach lekkoatletycznych).

W wyniku kwerend i docierania do faktograficznych źródeł praca prezentuje takie tematy, jak: lekkoatletyczna baza materialna, kadra szkoleniowa lekkiej atletyki, lekkoatletyka w szkołach regionu kaliskiego oraz w Szkolnym Związku Sportowym i Ludowych Zespołach Sportowych, w działalności Okręgowego Związku Lekkiej Atletyki w Kaliszu w latach 1976-1988. Ukazano również historię klubów oraz dorobek ich sekcji lekkoatletycznych (m.in. MKS „Calisia” Kalisz, KS „Stal” Ostrów Wielkopolski, LKS „Orkan” Ostrzeszów, Wielkopolski Ludowy Klub Sportowy Kalisz).

Opracowanie tematu w tak znacznym okresie (1919-2008) i konkretnej, a nieopisanej dotychczas przestrzeni, okazało się zadaniem niełatwym, przede wszystkim ze względu na ubogie, często bardzo niekompletne (nawet w archiwalnych składnicach) i rozproszone materiały źródłowe. Trudności powodowały ubytki i straty poniesione w okresie II wojny światowej, kiedy to zniszczone zostały archiwa Polskiego Związku Lekkiej Atletyki i okręgowych związków. Jako bezcenne źródła okazała się dokumentacja zapisana w tzw. organie prasowym PZLA w tygodnikach „Sport”, „Stadjon”, „Raz Dwa Trzy”, „Przegląd Sportowy”. W powojennym okresie cenne źródło informacji o lekkoatletycznych zdarzeniach stanowiły ogólnopolskie i regionalne wydawnictwa prasowe, m.in. „Lekka Atletyka” i „Lekkoatletyka” oraz prasa regionalna.

Autor docierał do klubowych i prywatnych zbiorów, przechowywanych zdjęć, wycinków prasowych, zapisanych wspomnień. Czerpał też z informacji uzyskiwanych w rozmowach przeprowadzanych z zawodnikami oraz działaczami sportowymi, m.in.

Andrzejem Wałkowskim, Krzysztofem Kisielem, Wojciechem Mamyssem, Andrzejem Jabłońskim.

Obecność lekkiej atletyki w sportowym życiu na ziemi kaliskiej w minionych latach ukazują okolicznościowe dokumentalne źródła, takie, jak jubileuszowe wydawnictwa stowarzyszeń i najstarszych klubów sportowych (Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, Gimnazjalny Klub Sportowy „Venetia” oraz kluby sportowe „Ostrovia” w Ostrowie Wielkopolskim, kluby „Prosna” i „Włókniarz” Kalisz), a także współczesne dokumenty i opracowania dorobku niektórych klubów i towarzystw (KS „Stal” Ostrów, LKS „Orkan” Ostrzeszów, Wojewódzki Ludowy Klub Sportowy Kalisz, TKKF „Relaks” Kalisz).

Zaprezentowano też utworzone po 2000 roku na ziemi kaliskiej (działające w Kaliszu, Krotoszynie, Ostrowie Wielkopolskim) amatorskie Kluby Biegacza, a także organizowane w tym regionie międzynarodowe i ogólnopolskie zawody lekkoatletyczne oraz bardzo liczne otwarte imprezy biegowe, z których największe, mające najbogatsze tradycje, to: Cross Ostrzeszowski, Bieg Ptolemeusza, Supermaraton „Calisia”, Bieg Krotosa w Krotoszynie, Bieg TKKF „Trucht” w Jarocinie, Bieg „Sokoła” w Bukownicy, Bieg o Puchar „Kocich Gór” w Kobylej Górze.

Niniejsza praca zawiera również dokumentację indywidualnych osiągnięć zawodników i klubowych lekkoatletycznych sekcji z ziemi kaliskiej w drużynowych i indywidualnych mistrzostwach Polski, w Ogólnopolskiej Spartakiadzie i Ogólnopolskiej Olimpiadzie Młodzieży oraz świadectwa ich obecności na Igrzyskach Olimpijskich, mistrzostwach świata, mistrzostwach Europy, a także tabele rekordów i miejsca zajmowane przez lekkoatletów w dorocznych plebiscytach czytelników „Ziemi Kaliskiej” (w latach 1966-2005). W aneksie zawarto biogramy najwybitniejszych w dziejach tej dyscypliny sportu zawodników i trenerów.

W tym gronie są m.in. wielokrotny mistrz Polski i medalista mistrzostw Europy na 5000 m Sławomir Majusiak, mistrzowie i medaliści mistrzostw Polski – Henryk Szutko (5000 m, 10 000 m, biegi przełajowe), Ryszard Świniarski (800 m), Małgorzata Bukowska (rzut oszczepem), Ryszard Płochocki (supermaraton), Andrzej Wałkowski (skok w dal), Marcin Kaczocha (skok wzwyż), Sylwia Korzeniowska

(chód sportowy), Andrzej Jabłoński (supermaratończyk, który zaliczył kilka wielkich biegów, m.in. z Kalisza do Watykanu).

Autor wykorzystał również współczesny nośnik informacji, jakim jest Internet, odnosząc się do tego źródła ze świadomością, że informacyjna zawartość tematycznych internetowych portali, także z dziedziny sportu, zależy przede wszystkim od wiedzy i staranności ich autorów. Jednym z takich źródeł był odnoszący się do sportu na ziemi kaliskiej, a konkretnie lekkiej atletyki w Kaliszu, portal: <http://www.calisia.net.pl>, którego twórcą i autorem jest były zawodnik Calisii, Paweł Jurek.

W końcowych wnioskach swej pracy autor konkluduje, że polityczne i społeczno-ekonomiczne zmiany, jakie po drugiej wojnie światowej i po 1989 roku zaszły w naszym kraju, sprawiały, że w różnych okresach różne były nastawienia wobec sportu i różne możliwości organizacyjne oraz finansowe, a w związku z tym zróżnicowany poziom osiąganych wyników w indywidualnej i drużynowej rywalizacji (zdobywanie medali, bicie rekordów, reprezentowanie barw narodowych).

Lekkoatletyka na ziemi kaliskiej – poza jedną konkurencją, a jest nią chód sportowy – nie ma obecnie warunków do osiągnięć na ogólnopolską, czy międzynarodową miarę. Wiodące niegdyś kluby: „Calisia” Kalisz i „Stal” Ostrów, z przyczyn finansowych i organizacyjnych zmuszone były marginalizować działalność swoich sekcji lekkiej atletyki. W Kaliszu w rezultacie ostrego kryzysu w roku 2010 został zlikwidowany klub MKS „Calisia”. Obecnie najwidoczniejszym świadectwem obecności lekkoatletyki na ziemi kaliskiej są halowe (w jedynej w tym regionie lekkoatletycznej hali sportowej w Kaliszu) mistrzostwa Wielkopolski i mistrzostwa lokalne oraz otwarte, imprezy biegowe, mające już długą tradycję organizowane w Kaliszu i regionie.

Oparta na rzetelnej pracy badawczej dysertacja Arkadiusza Janiaka przynosi interesującą i bogatą dokumentalną materię, potwierdzającą celowość wybranego tematu oraz pozytywny rezultat powziętego naukowego zamierzenia.